

«حقوق اختراع مشترک»

یکی از موارد چالش برانگیز در حقوق اختراعات که در بسیاری از کشورها مورد بحث و بررسی قرار گرفته حقوق شرکا در اختراع مشترک است. از آنجایی که نحوه تقسیم و استفاده از حقوق مشترک به ویژه در کشورهایی که قوانین آن به صراحت مرزهای حقوق شرکای اختراع را مشخص نکرده موجبات اختلاف نظر میان حقوقدانان و صدور احکام متفاوت در دادگاه ها شده است.

ازین رو در مقاله حاضر این موضوع در حقوق اختراعات و با تاکید بر قانون اختراعات ایران که از این جهت دارای خلاء می باشد مورد تامل و بررسی قرار گرفته که حاصل این تحقیق به نظر خوانندگان محترم می رسد.

مقدمه

اختراع مشترک را می توان اختراعی نامید که گواهینامه ثبت آن مشترکا به دو یا چند نفر داده شده و حقوق ناشی از آن به تمامی آن ها تعلق داشته باشد. مالکیت مشترک در اختراع می تواند به شکل های مختلفی اتفاق بیفتد. صورت نخست در صدور گواهینامه مشترک ثبت اختراع، ساخت و انجام اختراع توسط بیش از یک نفر می باشد. صورت دوم آن است که یکی از دارندگان گواهینامه، شخصی که معمولا شرکت سفارش دهنده اختراع یا مرکز دانشگاهی-پژوهشی می باشد که مخترع طی قراردادی تعهد نموده قسمتی از حقوق مالی ناشی از گواهینامه اختراعی را که در آینده ثبت می شود به وی واگذار نماید و بدین صورت گواهینامه اختراع مشترک صادر می گردد. صورت سوم اختراعی است که توسط یک مخترع به ثبت رسیده ولی در پی انتقال قهری یا قراردادی به وراثت یا اشخاص ثالث منتقل می شود.

غالب چالش ها و مسائل مورد اختلاف شرکای یک اختراع پس از اخذ گواهینامه اختراع آغاز می شود. اختلافات میان شرکا درخصوص نحوه اجرای حقوق ناشی از اختراع، ممکن است طرفین را برای یافتن راه حلی قضایی و تعیین تکلیف به دادگاه هدایت کند.

قانون ثبت اختراعات، طرح های صنعتی و علائم تجاری ایران مصوب ۱۳۸۶ و آیین نامه آن با اینکه حقوق ناشی از اختراع مشترک را مورد شناسایی قرار داده لکن در مورد نحوه اعمال حقوق ناشی از اختراع مشترک ساکت می باشد. عدم تعیین نحوه ی تعلق حقوق ناشی از اختراع مشترک به شرکا موجب اشکالاتی در اجرای قوانین مربوط به تقسیم و بهره برداری از این حقوق در دادگاه ها شده و از آنجایی که قانون در این باره تعیین تکلیف نکرده، این سکوت می تواند موجبات صدور آرای متفاوت و چه بسا متناقض گردد.

در این میان پرسش های مهمی مطرح می شود که پاسخ به آن می تواند اختلافات را رفع نماید. آیا برای بهره برداری از اختراع مشترک یا دادن اجازه بهره برداری به شخص ثالث و طرح دعوی نقض علیه ثالث رضایت و اجازه کلیه شرکای اختراع لازم است؟ آیا هریک از شرکا می تواند به تنهایی و بدون رضایت دیگری از حقوق اختراع بهره برداری نماید یا این امر نیازمند توافق تمام شرکا است؟ ارائه پاسخ به این پرسش ها مستلزم بررسی قوانین ایران و سایر کشورها در این موضوع است که تحلیل بیشتر آن در دو بخش ارائه گردیده است. در بخش اول به قوانین خارجی در سایر کشورها پرداخته شده و در بخش دوم این موضوع در قوانین ایران مورد بررسی قرار داده شده است.

بخش اول - قوانین خارجی

در قانون برخی کشورها نحوه استفاده از حقوق اختراع مشترک به روشنی تعیین شده و در برخی دیگر قسمتی از حقوق شرکا به صراحت مشخص شده و سایر حقوق مرتبط به سکوت برگزار شده است. در موارد سکوت قانون رویه قضایی دادگاه ها و قوانین کلی این کشورها وارد عمل شده و نسبت به رفع اختلاف حکم داده اند. از این رو قوانین و رویه برخی کشورها در ذیل آورده شده است.

امریکا: قانون امریکا قائل به استقلال مخترعان در استفاده از حقوق گواهینامه اختراع می باشد. وفق ماده ۲۶۲ U.S.C. از بخش ۳۵ مجموعه قوانین ایالات متحده امریکا^۱ در صورتی که شرط مخالفی طبق توافق

¹ 35 U.S.Code. 262 Joint owners.

شرکای اختراع وجود نداشته باشد هر یک از آنها می تواند به تنهایی از حقوق اعطا شده از قبیل خرید و فروش در داخل ایالات متحده امریکا و واردات اختراع به داخل کشور استفاده نماید. همچنین هر یک از آنها می تواند حتی بدون رضایت شریک یا شرکای خود به شخص ثالث مجوز بهره برداری بدهد.

تنها محدودیتی که بر استقلال شرکای اختراع وارد شده در مورد طرح دعوی نقض علیه ثالث است که طبق تصمیم دادگاه فدرال امریکا در مورد اختراع (اتخاذ شده در ۱۹۹۸)^۲ نیازمند پیوستن تمام شرکای اختراع به دعوا می باشد

از این رو مطابق قانون این کشور هر یک از شرکای اختراع از حقوق کامل برای اجرای حقوق اختراع بهره مند است به جز در مورد دعوی نقض حق علیه ثالث که توافق تمام آنها لازم است. بنابراین در حقوق امریکا هر یک از شرکا می تواند بدون اجازه شریک دیگر به شخص ثالث مجوز بهره برداری بدهد ولی اگر یکی از شرکا بخواهد علیه اقدامات ثالث دعوی نقض مطرح نماید شریک دیگر می تواند با عدم پیوستن به فرایند دعوا، مانع رسیدگی به دعوی نقض شده و دعوا را خاتمه دهد. این موضوع اخیرا با چالشی قضایی روبرو شد که پرونده ی مورد اختلاف در ۶ ژوئن ۲۰۱۴ منجر به صدور یک رای در دادگاه تجدیدنظر امریکا گردید که به موجب آن حکم دادگاه فدرال بخش نیو مکزیکو را مورد تایید قرار داد.^۳ در این پرونده در یک دعوی نقض اختراع، شریک دیگر اختراع از پیوستن به دعوا امتناع کرده بود و خواننده با بیان اینکه در دعوی نقض همه شرکای اختراع باید خواهان دعوا باشند از دادگاه تقاضای رد دعوا را نمود.

دادگاه با بررسی موضوع و قبول ایراد خواننده، دعوی خواهان را رد کرد. اما خواهان ضمن تجدیدنظرخواهی استدلال کرد که مورد، تحت شمول بند 19(a) مقررات آیین دادرسی مدنی فدرال^۴ بوده و دادگاه می بایستی شریک دیگر را ملزم به پیوستن به دعوا به عنوان خواهان غیر اختیاری نماید.

In the absence of any agreement to the contrary, each of the joint owners of a patent may make, use, offer to sell, or sell the patented invention within the United States, or import the patented invention into the United States, without the consent of and without accounting to the other owners. (Amended Dec. 8, 1994, Public Law 103-465, sec. 533(b)(3), 108 Stat. 4989.)

² 135 F.3d 1456 (Fed. Cir. 1998)

³ Case No. 2013-1241, 2014 WL 2535257 (Fed. Cir. June 6, 2014)

⁴ Rull 19. Required Joinder of Parties

(1) *Required Party*. A person who is subject to service of process and whose joinder will not deprive the court of subject-matter jurisdiction must be joined as a party if:

دادگاه تجدید نظر تایید کرد که حکم دادگاه بخش به درستی صادر شده و از آنجایی که حق پیوستن به جریان دادرسی به عنوان خواهان دیگر در دعوی نقض علیه ثالث جزو حقوق ماهوی و ذاتی شریک اختراع است لذا وی می تواند با امتناع از پیوستن به دعوا به عنوان خواهان جریان دادرسی را متوقف نماید و دادگاه نمی تواند حکم الزام وی به پیوستن به دعوا به صورت غیر اختیاری را به عنوان خواهان صادر نماید. مگر در دو حالت که الزام ممتنع به الحاق به دعوا امکان پذیر است:

اول. اگر دارنده حق اختراع، مجوز بهره برداری انحصاری داده باشد، در دعوی نقض مجوزگیرنده علیه ثالث ملزم به پیوستن به دعوا می شود.

دوم. وقتی مطابق قرارداد، شرکا توافق کرده باشد که در صورت امتناع دیگری از پیوستن به دعوی نقض اختراع، شریک دیگر حق الزام وی را داشته باشد.

کانادا: در کانادا حقوق اختراع مشترک به طور سختگیرانه تری مطرح شده است. در قانون اختراعات کانادا تکلیف حقوق اختراع مشترک پیش بینی نشده و به همین دلیل رویه قضایی در این باره تصمیم گیری کرده است. در پرونده *Georgina Forget v. Specialty Tools of Canada Inc.* (1993), 48 C.P.R. (3d.) 323 (D.S.C.S. per Rowan J.) دادگاه چنین حکم داد که هر یک از شرکا می تواند به طور مستقل اختراع را در کشور کانادا ساخته و به فروش برساند و در این باره اجازه ی شریک دیگر لازم نیست. اما اعطای مجوز بهره برداری توسط یک نفر باید با رضایت همه شرکای اختراع انجام شود و همچنین طرح دعوی نقض علیه ثالث مستلزم پیوستن تمام شرکا در دعوا است. از سوی دیگر هر یک از شریکان می تواند به شرطی که انتقال موجب تضعیف حقوق شریک دیگر

(A) in that person's absence, the court cannot accord complete relief among existing parties; or
(B) that person claims an interest relating to the subject of the action and is so situated that disposing of the action in the person's absence may:

(i) as a practical matter impair or impede the person's ability to protect the interest; or
(ii) leave an existing party subject to a substantial risk of incurring double, multiple, or otherwise inconsistent obligations because of the interest.

(2) *Joinder by Court Order.* If a person has not been joined as required, the court must order that the person be made a party. A person who refuses to join as a plaintiff may be made either a defendant or, in a proper case, an involuntary plaintiff.

(3) *Venue.* If a joined party objects to venue and the joinder would make venue improper, the court must dismiss that party.

نشود بدون رضایت شریک در اختراع سهم خود را به دیگری به طور کامل انتقال دهد. تضعیف حقوق شریک دیگر در شرایط مختلفی می تواند ایجاد شود مثلاً در صورتی که یک شریک سهم خود را به چند نفر انتقال دهد، این افزایش تعداد شرکا در یک اختراع می تواند موجب تضعیف حقوق شریک دیگر قلمداد شود.

انگلیس: در قانون اختراعات انگلیس هر یک از شرکا یا نمایندگی های آن در استفاده از اختراع برای شخص خود مستقل اند ولی توافق تمام شرکا به منظور اعطای مجوز بهره برداری از اختراع لازم است. وفق بخش ۳۶ قانون اختراعات انگلستان^۵ که به حقوق اختراعات مشترک پرداخته در بند ۳، شرکای اختراع از اعطای مجوز بهره برداری یا انتقال یا به رهن گذاشتن سهم خود بدون اجازه شریک دیگر منع شده اند. در مورد طرح دعوی نقض اختراع علیه ثالث طبق بند ۲ ماده ۶۶ این قانون هر یک از مالکان می تواند بدون توافق به دیگران این دعوا را مطرح نماید ولی می بایستی نام شریک خود را به عنوان طرف دعوا قرار دهد لکن شریکی که نامش در دعوا مطرح شده ولی در دعوا حضور نداشته یا در دادرسی شرکت نکرده مسئول پرداخت هیچ گونه هزینه ای نمی باشد.^۶

فرانسه: ماده L-613-29 از قانون مالکیت فکری فرانسه مقرر می کند در صورتی که شرط مخالف یا قراردادی بین طرفین نباشد هر شریک به تنهایی اختیار بهره برداری از اختراع و طرح دعوی نقض علیه ثالث را دارد و می بایستی شریک دیگر را از طرح دعوا مطلع نماید. همچنین هر یک می تواند سهم خود را به دیگری انتقال دهد اما شریک دیگر حق دارد تا سه ماه از زمان اطلاع از فروش سهم حقی مانند حق شفعه در حقوق ایران اعمال نموده و با پرداخت مبلغ توافق شده سهم شریک را به خود انتقال دهد. به علاوه هر یک از شرکا به شرطی که مبلغ متناسبی را به شریکی که از اختراع بهره برداری نمی کرده و مجوزی هم به دیگری نداده پرداخت نماید. میزان مبلغ فوق رادرسورت عدم توافق شرکا، دادگاه بخش تعیین می نماید. حق دارد فقط نسبت به اعطای مجوز بهره برداری غیرانحصاری بدون رضایت شریک دیگر اقدام نماید.

⁵ “... (3) Subject to the provisions of sections 8 and 12 above and section 37 below and to any agreement for the time being in force, where two or more persons are proprietors of a patent one of them shall not without the consent of the other or others grant a license under the patent or assign or mortgage a share of the patent or in Scotland cause or permit security to be granted over it...”

⁶ (2) One of two or more joint proprietors of a patent may without the concurrence of the others bring proceedings in respect of an act alleged to infringe the patent, but shall not do so unless the others are made parties to the proceedings; but any of the others made a defendant or defender shall not be liable for any costs or expenses unless he enters an appearance and takes part in the proceedings.

آلمان: قانون اختراعات آلمان به روشنی تکلیف حقوق شرکای اختراع مشترک را تعیین نکرده، لذا در موارد اختلاف به قانون مدنی این کشور مراجعه می شود.

طبق بخش ۶ از قانون اختراعات آلمان^۷ اگر دو یا چند نفر اختراعی را مشترکاً انجام داده باشند، حقوق گواهینامه ثبت اختراع مشترکاً به آنها تعلق خواهد داشت. حقوق دارندگان مشترک در ماده ۷۴۱ قانون مدنی این کشور تعیین شده که مطابق آن هر یک از شرکا می تواند سهم خود را مورد استفاده قرار دهد. انتقال سهم نیز نیازی به رضایت شریک دیگر نمی باشد. اما با توجه به اینکه قانون آلمان و رویه قضایی تکلیف مجوز به دیگری را مشخص نکرده در این خصوص اختلاف وجود دارد. دیدگاه غالب اینست که دادن مجوز بهره برداری مستلزم رضایت تمام شرکاست ولی کسانی که سهم را دارند می توانند دارنده سهم کمتر را الزام نمایند. در هر حال قانون مدنی آلمان در ماده ۷۴۹^۸ به شرکا اختیار پایان دادن به شراکت از طریق فروش یا تقسیم سهام را داده است.

قبل از ۲۰۰۵ دیدگاه عمومی و رویه دادگاه این بود که در صورت استفاده یکی از شرکا از اختراع وی می بایستی از منافع حاصل از اختراع مبلغی به عنوان خسارت به شریکی که از اختراع استفاده نمی کند بپردازد اما در ۲۲ مارچ ۲۰۰۵ دادگاه دیوانعالی آلمان در پرونده ای^۹ چنین حکم داد که در صورت نبود توافق یا قراردادی میان شرکا، مادامی که استفاده یکی از شرکا از اختراع به استفاده واقعی شریک دیگر لطمه ای نزند استفاده کننده الزامی به جبران مالی سهم شریکی که از اختراع استفاده نمی کند ندارد.

با توجه به قانون آلمان که بهره برداری هر یک از شرکا از اختراع را مجاز می داند، دیدگاه اصلی قائل به امکان اقامه دعوی نقض علیه ثالث توسط هریک از شرکا است که امکان طرح دعوا توسط هر یک از شرکا را جایز می داند.

⁷ If two or more persons have jointly made an invention, the right to a patent shall belong to them jointly...

⁸ (1)Each part owner may at any time demand cancellation of the co-ownership....

⁹ German Supreme Court (Bundesgerichtshof{BGH} 22 March 2005{ X ZR 152/03}, BGHZ 162, 342 (=GRUR 2005, 663) Gummielastische Masse II.

ژاپن: وفق ماده ۷۳ قانون اختراعات ژاپن^{۱۰} هیچ یک نمی تواند بدون رضایت سایر شرکا مجوز بهره برداری به ثالث داده یا نسبت به فروش و رهن اختراع اقدام نماید ولی هر یک از شرکا حق استفاده خود از اختراع را بدون توافق با دیگر شرکا دارد مگر اینکه طبق قراردادی طور دیگری توافق شده باشد.

در مورد امکان طرح دعوای نقض علیه اقدام ثالث قانون اختراعات ژاپن ساکت است ولی این خلا با ارجاع به ماده ۲۵۲ قانون مدنی این کشور^{۱۱} حل شده که طبق آن استنباط می گردد که هر یک از شرکا حق دارد به تنهایی در مورد اقدامات ثالث در خصوص نقض حقوق اختراع بطور جداگانه طرح دعوا نماید. به علاوه هر شریک می تواند نسبت به مطالبه خسارات یا استفاده غیرمنصفانه از سهم خود در اختراع اقدام نماید.

با بررسی قوانین کشورهای فوق نتیجه ای که حاصل می شود این است که در تمام آنها استفاده هر یک از شرکا برای منافع فردی خود و بهره برداری شخصی از اختراع مجاز است. در غالب این کشورها به جز امریکا دادن مجوز بهره برداری منوط به رضایت شریک یا شرکای دیگر شده یا همانند فرانسه برای هر یک از شرکا حق اولویت برای خرید سهم دیگری ایجاد می گردد. اقامه دعوای نقض از کشوری به کشور دیگر متفاوت است و در مواردی بسته به نظام حقوقی آن کشور (رومی-ژرمنی یا کامن لا) با مراجعه به سایر قوانین موضوعه آن کشور از جمله قانون مدنی یا رویه قضایی دادگاه ها مشخص گردیده است.

بخش دوم- حقوق ایران

در قانون ثبت اختراعات، طرح های صنعتی و علائم تجاری (مصوب ۱۳۸۶) و آیین نامه آن ماده ای که به طور روشن نحوه اجرای حقوق را در اختراع مشترک بیان نماید مقرر نشده است ولی برخی مواد می تواند در این خصوص کمک کننده باشد. ماده ۳۴ آیین نامه مقرر می دارد: «در صورت تعدد متقاضی ثبت اختراع، به درخواست آنها میزان سهم هر یک در گواهینامه اختراع به تفکیک قید خواهد شد. در غیر این صورت حقوق ناشی از اختراع

¹⁰ Article 73 (1) Where a patent right is jointly owned, no joint owner may assign or establish a right of pledge on the said joint owner's own share without the consent of all the other joint owners.

(2) Where a patent right is jointly owned, unless otherwise agreed upon by contract, each of the joint owners of the patent right may work the patented invention without the consent of the other joint owners.

¹¹ Article 252 Matters regarding the management of property in co-ownership shall be determined by a majority of the value of the shares of the co-owners, except for cases provided for in the preceding paragraph; provided, however, that any co-owner may carry out acts of preservation.

بالمسویه خواهد بود». از این ماده و همچنین فحوای مواد ۶۰^{۱۲} و بند الف ماده ۱۵^{۱۳} قانون چنین استنباط می شود که بهره برداری از اختراع مشترک به تنهایی توسط هر یک از شرکا مستلزم رضایت شریک / شرکای دیگر نمی باشد و هر یک به طور مساوی از حقوق اعطا شده برخوردار می باشند. بنابراین هر یک از مخترعان می تواند بهره برداری های معمول شامل ساخت، صادرات و واردات، عرضه برای فروش، فروش، ذخیره به قصد فروش را انجام دهد بدون اینکه رضایت شریک دیگر لازم باشد. مگر اینکه شرط خلاف آن بین شرکا توافق شده باشد.

درمورد اختراع مشترک در بند ب ماده ۵ قانون ایران مقرر شده «اگر افرادی به صورت مشترک اختراعی کرده باشند حقوق ناشی از اختراع مشترک به آنها تعلق می گیرد.» همچنین ماده ۳۴ آیین نامه اجرایی این قانون حقوق ناشی از اختراع را در صورت عدم تعیین سهم هر یک از شرکای اختراع مساوی می داند. ولی قانون نحوه اجرای حقوق مشترک را مسکوت گذاشته است.

طبق اصل ۱۶۷ قانون اساسی برای حل مسائلی که قانون تعیین تکلیف نکرده باید به قوانین و مقررات مدون عمومی کشور یعنی قانون مدنی، منابع و اصول کلی حقوق ایران مراجعه کرد. لذا با توجه به عدم تصریح در قانون ثبت اختراعات درمورد اجازه بهره برداری یا انتقال به دیگری، دو راه حل حقوقی قابل ارائه است:

راه اول آن است که با توجه به سکوت قانون اختراعات و عدم ممنوعیت انتقال سهم و اعطای مجوز، اصل را بر اباحه و جواز قرار دهیم و چنین استدلال کنیم که قانونگذار اعطای مجوز بهره برداری به ثالث توسط هر یک از شرکای اختراع را مجاز دانسته و کسب رضایت و اجازه از شریک را امری غیرلازم تلقی کرده است. اعطای حقوق مساوی به شرکا در قانون ثبت اختراعات (بند ب ماده ۵ قانون ثبت اختراعات و ماده ۳۴ آیین نامه) به معنای برخوردار بودن هر یک از آنها از حقوق بطور مستقل است. منع هر عملی نیازمند تصریح قانون است و چون تصریح نشده اصل بر جواز است و با این استدلال شریک اختراع نمی تواند به جهت عدم رضایت وی در اعطای مجوز بهره برداری توسط شریک دیگر طرح دعوا نماید. در ادامه بسط این نظر مجوز بهره برداری باید به طور غیرانحصاری باشد تا با حقوق شریک در تعارض قرار نگیرد. در غیراینصورت شریک دیگر اختیار قانونی برای ابطال مجوز را داشته باشد.

ماده ۶۰: «نقض حقوق مندرج در این قانون عبارت است از معنای انجام هرگونه فعالیتی در ایران که توسط اشخاصی غیر از مالک حقوق^{۱۲} تحت حمایت این قانون و بدون موافقت او انجام می گیرد...»

ماده ۱۵: «الف- بهره برداری از اختراع ثبت شده در ایران توسط اشخاصی غیر از مالک اختراع مشروط به موافقت مالک آن است...»^{۱۳}

راه حل دوم آن است که با توجه به سکوت قانون اختراعات، به مقررات قانون مدنی در خصوص اموال مشترک رجوع کنیم. در مقررات حاکم بر شرکت در قانون مدنی مقرر در فصل هشتم این قانون، شرکت عبارت است از اجتماع حقوق مالکین متعدد در شیء واحد به نحو اشاعه (ماده ۵۷۱). ماده ۵۸۳ قانون مدنی بیان می‌کند: «هر یک از شرکا می‌تواند بدون رضایت شرکای دیگر سهم خود را جزئا یا کلا به شخص ثالثی منتقل کند.» اگر اختراع به عنوان مال مشترک در نظر گرفته شود با استفاده از اصل وحدت ملاک می‌توان گفت که انتقال (فروش) اختراع مشترک نسبت به سهم مستلزم رضایت شریک دیگر نیست.

اما در مورد اعطای مجوز بهره برداری به ثالث بدون رضایت شریک اختراع می‌توان به ماده ۵۸۱ قانون مدنی رجوع کرد که مقرر نموده: «تصرفات هر یک از شرکا در صورتی که بدون اذن یا خارج از حدود اذن باشد فضولی بوده و تابع مقررات فضولی خواهد بود.» مفاد این ماده ناظر به تصرفات حقوقی در مال مشترک از قبیل اجاره دادن است که می‌توان آن را با اعطای مجوز در اختراع یکسان دانست. با توجه به اینکه دادن مجوز اختراع به ثالث تصرفی است که مستلزم آن است که شخص ثالث اختراع را به طور کامل و نه فقط نسبت به سهم مورد استفاده قرار دهد، لذا سهم شریک دیگر در اختراع نیز خود به خود مورد استفاده قرار می‌گیرد و با ورود مجوز گیرنده به جمع تولید کنندگان آن اختراع، رقیب دیگری در بازار ایجاد می‌شود که می‌تواند حقوق شریک دیگر را تضعیف نماید. بنابراین نظر نگارنده این است که دادن مجوز بهره برداری به ثالث مستلزم اجازه شریک است. در غیر این صورت قرارداد بهره برداری فضولی بوده و وی می‌تواند آن را باطل یا تنفیذ نماید.

برخی ممکن است این پرسش را مطرح نمایند که لزوم کسب اجازه و رضایت شریک ممکن است سوء استفاده آن شریک را از حق خود به دنبال داشته باشد بطوریکه امتناع از دادن اجازه و رضایت منتهی به ضرر شریک دیگر گردد و تا زمان انقضای اعتبار اختراع نتواند از آن بهره برداری نماید یا بدین منظور به دیگری مجوز دهد. راه حلی که به نظر می‌رسد این است که در موارد استثنا در صورتی که شریک از دادن اجازه به دلایل غیر معقول امتناع کرد بتوان با توجه به اصل چهلم قانون اساسی که می‌گوید: «هیچ کس نمی‌تواند اعمال حق خود را وسیله اضرار به غیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد»، شریک بتواند از دادگاه الزام شریک به دادن اجازه با پرداخت مبلغی متناسب با سهم وی را بخواهد.

نتیجه

به دلایلی که در ادامه خواهد آمد به نظر می رسد قانون ثبت اختراعات، طرح های صنعتی و علائم ایران و آیین نامه آن باید در جهت رفع ابهامات و پرسش های مطروحه اصلاح شده و مقرراتی نیز درباره حقوق ناشی از اختراع مشترک به متن قانون اضافه گردد. دلیل اول این که نظام حقوقی ایران متکی به قانون موضوعه می باشد و نسبت به سایر منابع حقوق دارای اهمیت اساسی است و استدلال ها و استنادها بر اساس قوانین و مقررات صورت می گیرد. دوم این که حقوق مالکیت فکری در ایران حقوق نو و جدیدی است و پرسش های بسیاری را در عمل ایجاد کرده و در آینده نیز پرسش های دیگری را مطرح می نماید. لذا خلا قانون در این زمینه ممکن است بلا تکلیفی اشخاص و مرجع ثبت اختراع و حقوقدان ها را در پی داشته باشد و چه بسا اعمال نظر شخصی و سلیقه را جایگزین قانون نماید که این امر نیز از یک سو پراکندگی آراء و سردرگمی را در پی دارد و از سوی دیگر موجب تضییع حقوق افراد و عدم اجرای عدالت خواهد شد. سوم این که با لحاظ آزمایشی بودن قانون ثبت اختراعات، طرح های صنعتی و علائم تجاری که هدف از آزمایشی قرار دادن هر قانونی مشخص شدن نقاط ضعف و قوت قانون در اجرای آن در نهادهای مجری قانون و دادگاه ها می باشد پیشنهاد می شود قانونگذار در مدت اجرای آزمایشی، نسبت به رفع ابهامات و اشکالات قانونی اقدام نماید.

منابع فارسی

۱- قانون اساسی ج.ا.ا.

۲- قانون ثبت اختراعات، طرح های صنعتی و علائم تجاری (مصوب ۱۳۸۶) و آیین نامه اجرایی آن

۳- قانون مدنی ایران

منابع انگلیسی

1- Civil Code of Japan, 1896.

2- **Case study:** Georgina Forget v. Specialty Tools of Canada Inc. (1993), 48 C.P.R. (3d.) 323 (D.S.C.S. per Rowan J.)

3- **Case Study:** German Supreme Court (Bundesgerichtshof{BGH} 22 March 2005{ X ZR 152/03}, BGHZ 162, 342 (=GRUR 2005, 663) Gummielastische Masse II.

4- Federal Circuit. (June 6, 2014). Available on Website: <http://us.practicallaw.com/0-570-6710>

5- Federal Circuit. 1998. (135 F.3d 1456) Available on Website: <https://law.resource.org>

6- German Civil Code, 1896.

7- Intellectual Property Code of France, 1992.

8-Joint Ownership of Patents, Copyrights and Trade secrets In the United States, John M.Neclerio and Urmika Devi, 2011.

9- Patent Act of Japan, 1959.

10- Patent Law of Germany, 1936

11- UK Patent Act, 1977.

12- United States Code, Title 35: Patents.